

Deležniki in njihov vpliv na izvajalca javne službe

Emilio Murtič*

Fakulteta za organizacijske študije v Novem mestu, Ulica talcev 3, 8000, Novo mesto,
Slovenija

Povzetek:

Raziskovalno vprašanje (RV): Kateri so ključni deležniki izvajalca javne službe zbiranja komunalnih odpadkov in kateri od njih delujejo spodbujevalno oziroma zaviralno nanj?

Namen: Želimo določiti ključne deležnike izvajalca javne službe zbiranja komunalnih odpadkov ter določiti njihovo vlogo pri oblikovanju strategije za doseganje predpisanih ciljev.

Metoda: Raziskava temelji na sistematičnem pregledu obstoječe literature. Iskanje člankov je bilo izvedeno v bazah, kot so Cobiss+, Springer Link, Scopus, ScienceDirect in Google Scholar. Upoštevani članki so zajeti iz obdobja med letoma 2015 in 2025, s prostim dostopom ter pisani v slovenščini ali angleščini.

Rezultati: Raziskava je pokazala, da na izvajalca javne službe vpliva 13 ključnih deležnikov: gospodinjstva, menedžment IJSZKO, država, lokalna samouprava, nevladne organizacije, prevozniki odpadki, deponija, kompostarne, lokalne organizacije, industrija, izobraževalni sistem in energetski sektor. Ti so v deležniško razmerje vezani na način, kot porabniki storitev izvajalca javne službe zbiranja komunalnih odpadkov, kot lastniki same službe, kot regulatorji oziroma kot dobavitelji ali prevzemniki odpadkov. Vsak od njih lahko na izvajalca javne službe zbiranja komunalnih odpadkov vpliva tako spodbujevalno, kot tudi zaviralno.

Organizacija: Raziskava organizaciji ponudi vpogled v ključne deležnike in njihov vpliv ter tako omogoča predhodno planiranje aktivnosti za optimalno izvedbo in uresničevanje ciljev. Strategija zajema cilje predpisane s strani zakonodajalcev (državnih in lokalnih) in ti imajo predpisan termin, do katerega morajo te cilje doseči.

Družba: Članek omogoča predstaviti širši javnosti položaj izvajalca javne službe zbiranja komunalnih odpadkov med njegovimi deležniki in na kakšen način le ti vplivajo na oblikovanje delovnih nalog izvajalca, katerega glavni namen je omogočati osnovne pogoje bivanja na nekem območju.

Originalnost: V Sloveniji v času pisanja tega članka ni mogoče zaslediti tovrstne raziskave in znanje pridobljeno s tem nam omogoča razumevanje poslovnega in organizacijskega okolja IJSZKO s katerim se srečujemo vsak dan.

Omejitve/nadaljnje raziskovanje: Ključna omejitev je omejena literatura s tega področja. Ta je predvsem v elektronski obliki v bazah podatkov. Slovenske literature skoraj ni zaslediti. Težavo predstavlja tudi dejstvo, da veliko literature ne sovпада z zadanim časovnim okvirjem in je tako na nek način že zastarela. Področje je zaradi svoje pomembnosti in slabe raziskanosti bilo potrebno podrobneje raziskati.

Ključne besede: Javna služba, zbiranje odpadkov, deležniki, vpliv, spodbujanje, zaviranje.

1 Uvod

Izvajanje javne gospodarske službe zbiranja komunalnih odpadkov danes poteka vsakodnevno in na videz nemoteno, saj le redko pride do izpadov izvajanja. Izpad se verjetno hitro manifestira v preobremenjenosti zbirnih posod na terenu in splošnem degradiranem življenjskem okolju. Za to službo stojijo izvajalci, ki so v veliki meri v lasti ali organizaciji lokalne skupnosti. Z gospodarskimi javnimi službami se zagotavljajo materialne javne dobrine, kot proizvodi in storitve, katerih trajno in nemoteno proizvodnjo v javnem interesu zagotavlja Republika Slovenija oziroma občina ali druga lokalna skupnost zaradi zadovoljevanja javnih potreb, kadar in kolikor jih ni mogoče zagotavljati na trgu. Zbiranje komunalnih odpadkov ni dejavnost, ki bi se le stihijsko izvajala, ampak ima predpisane cilje s strani države, posredno tudi EU. Ne glede na obliko organiziranosti izvajalca javne službe zbiranja komunalnih odpadkov se ta nahaja v okolju, kjer se srečuje s svojimi deležniki. Ozirajoč se na koren te besede - delež... ni mišljeno le na lastninski delež izvajalca, ampak je delež nekaj, kar opravičuje interakcijo sistema ali organizacije s svojim okoljem in deli le tega. V kolikor nekaj ali nekdo kakorkoli izvaja kakršnokoli komunikacijo ali odnos z izvajalcem lahko rečemo da ima svojevrsten delež v tem izvajalcu ali njegovem produktu.

Pri pregledu literature v bazah v Sloveniji in v mednarodnem prostoru ugotavljamo, da ni izvedene podobne raziskave, zato smo se odločil za izvedbo le te. Po izbiri iskalnih pojmov se pregledi baz izvedejo in pokažejo svoj nabor. Pridobljen nabor člankov obdeluje skozi lastna raziskovalna vprašanja deležnike in njihove značilnosti ni pa izvedena analiza deležnikov izvajalca javne gospodarske službe zbiranja odpadkov. Rezultat je podal prepoznanih 24 deležnikov pri katerih smo ugotovili so skoraj vsi prepoznani ali kot spodbujevalci dela izvajalca javne službe, ali kot zaviralci dela. Le dva deležnika sta bila prepoznana kot izrazito zaviralna ali spodbujevalna.

2 Teoretična izhodišča

Ljudje bivajo na svojih območjih zahvaljujoč tudi dejstvu, da se tam izvajajo obvezne javne gospodarske službe. Le te omogočajo osnovne pogoje za bivanje kakšnega smo vajeni in ga poznamo. Z gospodarskimi javnimi službami se zagotavljajo materialne javne dobrine, kot proizvodi in storitve, katerih trajno in nemoteno proizvodnjo v javnem interesu zagotavlja Republika Slovenija oziroma občina ali druga lokalna skupnost zaradi zadovoljevanja javnih potreb, kadar in kolikor jih ni mogoče zagotavljati na trgu (Zakon o gospodarskih javnih službah, Uradni list RS št. 32/93, 30/98, 1. člen). Torej organizatorji (tudi svojevrstni lastniki...) javnih služb so država sama, občine ali kakšna drugačna oblika lokalne samouprave. Zato gospodarske javne službe ločujemo na republiške in lokalne, ki so lahko obvezne ali fakultativne (Ivanjko, 2003).

Zagotavljanje storitev, kot je na primer zbiranje in odvoz komunalnih odpadkov je nekaj, brez česar bi si danes težko predstavljali bivanje v nekem prostoru. Učinkovita služba za ravnanje z odpadki je ključna za dobrobit občanov in ohranjanje okolja (Di Foggia & Becarello, 2023, str.

2). Z gospodarsko rastjo se povečuje tudi poraba povprečnega državljana kar znova pomeni povečanje količin odpadkov, ki jih mora oskrbeti služba za ravnanje z odpadki. Če se le ozremo na bruto domači produkt (v nadaljevanju BDP) in količine zbranih odpadkov nam postane vpogled precej bolj jasen. Specifično, višji BDP se povezuje z višjimi količinami zbranih komunalnih odpadkov, medtem, ko se nižji BDP povezuje z nižjimi količinami zbranih odpadkov (Blagoeva et al., 2023, str. 19). S tako soodvisnimi količinami odpadkov z BDP lahko še toliko bolj poudarimo vlogo izvajalca javne službe pri omogočanju pogojev za znosno življenje na nekem zaokroženem območju.

Tako kot vsaka dejavnost v gospodarstvu se tudi gospodarske službe javne službe srečujejo s subjekti, ki so na nek način povezani s samo dejavnostjo, ki jo izvaja ta služba ali pa so vpleteni v samo izvajanje. V poslovanju so deležniki vsi posamezniki, skupine ali drugi vpleteni, ki imajo interes v organizaciji in v »outputu«, ki ga ta proizvaja (CFI, 2025). Po SSKJ (2025) so deléžniki (s poudarkom na drugem samostalnemu e) - zainteresirana stran. Uporabo izraza »deležniki« želimo precizirati za namenom eliminacije zmede na področju razumevanja te besede. Namreč v angleškem poznamo izraza »shareholder« in »stakeholder«. Prvi označuje imetnika lastninske pravice medtem, ko drugi označuje udeleženca kakršnekoli vrste v procesu dela neke organizacije. V slovenskem jeziku žal obstaja le ena slovenska beseda, ki pokriva oba pomena. Zatorej želimo zelo jasno in distinktivno dati vedeti, da v nadaljevanju članka, kot pojem deležnika mislimo tu na vse udeležence, ki imajo kakršnokoli povezavo z delom izvajalca javne službe in ne samo lastnike te organizacije – udeležence procesov organizacije. Deležnik je vsaka entiteta (posameznik ali skupina...), ki lahko vpliva na ali nanj lahko vpliva organizacija, ki želi doseči nek cilj (Freeman, 1984, str. 46). Deležnik lahko vpliva na sam proces, ki se izvaja znotraj organizacije ali pa le na produkt, ki ga ta da svojim uporabnikom. Deležniki so najširše opredeljeni s tistimi, ki imajo v podjetju nek interes, oziroma jih delovanje podjetja na nek način zadeva (Bergant, 2023, str. 59). Po okvirju upravljanja EFQM (2020) so ključni deležniki: zaposleni, kupci, dobavitelji in partnerji, družba ter delničarji in lastniki. Vsekakor je vsaka organizacija specifična sama po sebi in lahko število vrst deležnikov odstopa od navedenega.

Izvajalci javne službe zbiranja komunalnih odpadkov (v nadaljevanju IJSZKO...) so lahko Republiki Sloveniji organizirani v različnih oblikah, kot to predvideva Zakon o gospodarski družbah (Uradni list RS, št. 32/93, 30/98) V veliki meri so to posebej v ta namen ustanovljena javna podjetja v lastništvu lokalnih skupnosti (občine). Ta na podlagi lokalno sprejetih predpisov (Odloki občin) postavijo poligone in pravila izvajanja javne službe ter tudi priskrbijo za to potrebno infrastrukturo.

Na podlagi seznama IJSKZO, ki ga vodi Ministrstvo za naravne vire in prostor (<https://ijsvo.si/izvajalci.aspx>, 2025) v času pisanja članka na območju Republike Slovenije deluje 61 tovrstnih IJSZKO v tej obliki.

Tudi ti IJSZKO imajo svoje deležnike, ki vplivajo na delo/poslovanje le teh in prispevajo na svoj način k kvaliteti storitev ali produktov. Prepoznavanje le teh je ključno pri oblikovanju

politike poslovanja izvajalca javne službe. Po razlagi Berganta (2023) med ključne deležnike lahko uvrščamo lastnike (organizatorje službe..), vlado s svojimi agencijami, borze, upniki, banke, investitorji, analitiki, notranje poslovodstvo (management), zaposleni, kupci, splošna javnost in podobno. Delež je interes v nekem ravnanju, deležnik pa je tisti, ki je imetnik tega interesa (J.W.Weiss 2006 v Ginige et. al, 2018). Deležnik je vsaka entiteta (posameznik ali skupina...), ki lahko vpliva na ali nanj lahko vpliva organizacija, ki želi doseči nek cilj (Freeman R. E., 1984, str. 12).

IJSZKO torej ne deluje v nekem virtualnem/realnem območju, ki bi bilo prazno, ampak njegovo delovanje in storitve, ki jih producira na nekoga na nek način vpliva in ta ima interes biti na nek način v odnosu z izvajalcem. Število deležnikov je od organizacije odvisna predvsem od dejavnosti, ki jo izvaja, saj se neke dejavnosti ne dotaknejo vseh subjektov enako ali pa se jih sploh ne. Glede na teorijo deležnikov je namen izvajalca približati skupaj zaposlene, stranke, dobavitelje, distributorje, investitorje, skupnost in ostale v družbi da se ustvari vrednost za različne deležnike (Teras, Pasquinelli, 2024). Deležniki pa ne vplivajo samo na IJSZKO, ampak morajo tudi aktivno sodelovati v samem procesu izvajanja javne službe. Stabilen sistem zbiranja komunalnih odpadkov zahteva partnerstva, kjer morajo deležniki biti aktivno vključeni v sam proces (Menon & Palackal, 2021).

IJSZKO ne deluje stihijsko in ne izvaja svojih nalog na enak način v nedogled. Način dela in cilji, ki jim sledi oziroma jim mora slediti so zapisani v vrsti predpisov z različnih nivojev. V Ciljih trajnostnega razvoja (OZN, 2016) je 12o poglavje posvečeno ravnanju z odpadki v obdobju do leta 2030 s cilji, ki naj bi jih kot globalna civilizacija dosegli. Temeljno načelo ravnanja z odpadki, ki je zajeto tudi v predpisih Republike Slovenije je oblikovano že v EU Direktivi o odpadkih (2008) in zapoveduje hierarhijo ravnanja odpadkov v obliki kot sledi : preprečevanje, ponovna uporaba, reciklaža, energetska izraba in odstranjevanje. Tudi IJSZKO sam mora slediti tem načelom. Pri preprečevanju in ponovni uporabi lahko deluje le preventivno, ker dejansko v teh dveh stopnjah še ne pride pojava odpadka samega. Pri reciklaži oziroma snovni izrabi odpadka pa že ima cilje v obliki deleža, ki ga mora doseči v smislu, da ima odrejen delež ločeno zbranih odpadkov. V Uredbi o odpadkih (Uradni list RS, št. 77/2022) je ta delež predpisan na 55% do leta 2025, na 60% do leta 2030 in 65% do leta 2035.

Že omenjeni deležniki IJSZKO imajo seveda vsak svoje prioritete in želijo, da se le tem tudi prioriteto sledi. S svojo komunikacijo želijo izvajalcu javne službe zbiranja komunalnih odpadkov sporočiti, da imajo svoje potrebe ali želje, ki naj bi jih ta zadovoljil. Zadovoljevanje le teh je seveda v poslovnem interesu izvajalca, vendar ta ne sme izgubiti fokusa, ki mu je formalno predpisan v obliki predpisov države, lokalne samouprave ali pa Direktiv EU (ker govorimo ravno v kontekstu EU...). Torej deležniki morajo v primeru izvajalca javne službe zbiranja komunalnih odpadkov biti na nek način prepoznani v smislu kako lahko vplivajo nanj in kako mora svoje napore usmeriti, da bi najbolje izkoristil njihove vplive.

V skladu s tem si tukaj postavljam sledeča raziskovalni vprašanja:

- RV1: Kateri so ključni deležniki IJSZKO?
- RV2 : Kateri deležniki spodbujevalno vplivajo na delo IJSZKO?

- RV3: Kateri deležniki zaviralno vplivajo na delo IJSZKO?

3 Metoda

Metoda se temelji na sistematičnem pregledu objavljene literature oziroma člankov. Le te sem iskal s pomočjo baz podatkov, kot so Scopus, Cobiss+, SpringerLink, Science Direct, Scientific Research in Google Scholar. Iskanje je izvedeno s pomočjo izrazov oziroma argumentov iz samih raziskovalnih vprašanj. Pri iskanju sem se poslužil tudi izrazov, ki so sopomenke ali pa imajo sorodne pomene.

Tabela 1
Uporabljeni ključni izrazi

Ključni izrazi
“Deležniki”
“Deležniki, javna služba”
“Deležniki, javna služba zbiranja komunalnih odpadkov”
“Deležniki, spodbujevalci”
“Deležniki, zaviralci”
“Deležniki, javna služba zbiranja komunalnih odpadkov, spodbujevalci”
“Deležnik, vpliv, javna služba zbiranja komunalnih odpadkov, zaviralci”

Seveda je število zadetkov, ki so jih pokazali iskalniki preobsežno, zato je bilo potrebno le te filtrirati in izločiti tiste, ki nimajo vpliva na rezultat naše raziskave. Kriteriji katere smo uporabili so:

- članki v slovenskem, angleškem, hrvaškem in nemškem jeziku.
- članki, ki so bili objavljeni v obdobju let 2015-2025.
- članki, ki so s področja naše raziskave (le ti morajo biti v povezavi z deležniki javne službe, ki skrbi za zbiranje komunalnih odpadkov).
- članki s prostim dostopom.
- objavljeni in citirani članki iz revij.

Kriteriji na podlagi katerih smo izključili članke:

- članki, ki niso napisani v slovenskem, hrvaškem, angleškem ali nemškem jeziku,
- članki, ki so starejši od 10 let starosti,
- članki, ki niso s področja naše raziskave,
- škrbine člankov oziroma članki katerih je prosto dostopen le povzetek,
- članki, ki se sklicujejo na že prej obravnavane članke v tej raziskavi.

Na podlagi izrazov s katerimi smo iskali zadetke smo prišli do 213 zadetkov (brez podvojitve). Po temeljitem vsebinskem pregledu smo ugotovili, da jih po vsebini ustreza 22. Izločili smo članke, ki metodološko niso ustrezali kontekstu naše raziskave, niso vsebinsko ustrezali našim

raziskovalnim vprašanjem ali niso imeli konteksta povezanega z javno gospodarsko službo, ki skrbi za zbiranje komunalnih odpadkov.

Slika 1

Diagram poteka PRISMA (Moher et al., 2009)

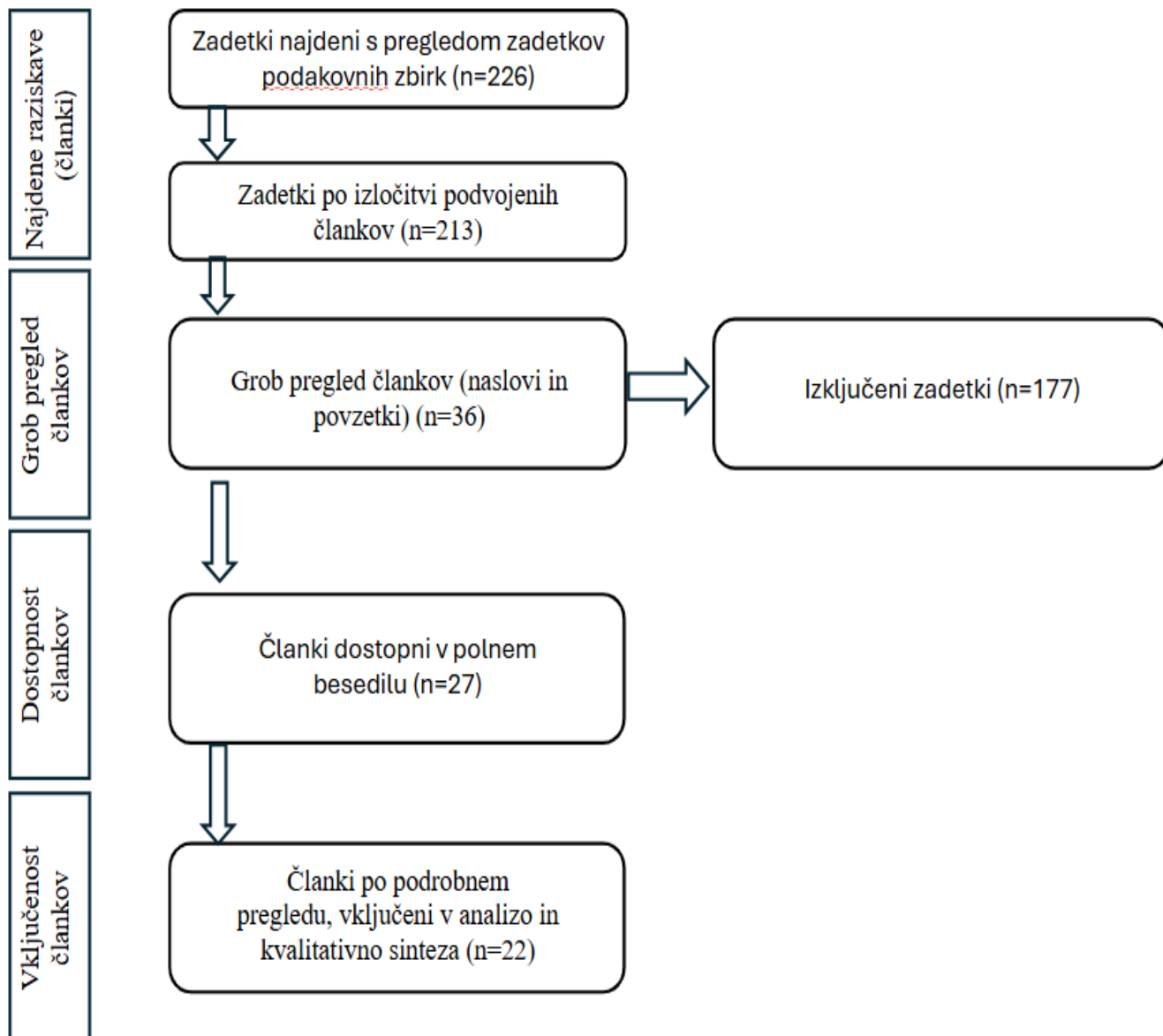
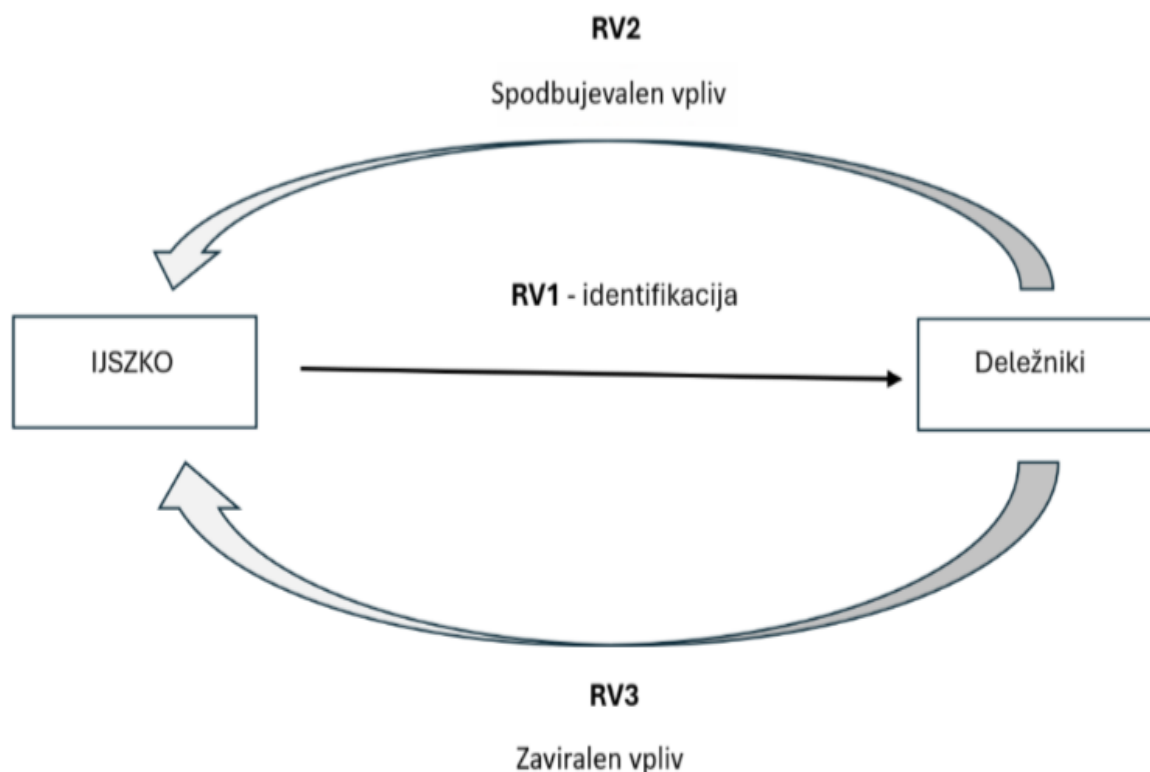

Tabela 2
Seznam člankov, ki ustrezajo kriterijem

zap. št.	avtorji	naslov
1	Menon & Palackal, 2021	Sustainability Contested: Analysis of Stakeholders Participation in Municipal Solid Waste Management - A Case Study
2	Florillo & Merkaj, 2024	Municipal strategies, fiscal incentives and co-production in urban waste management.
3	Salvia et al., 2021	The wicked problem of waste management: An attention-based analysis of stakeholder behaviours
4	Bolivar et al., 2025	Advancing circularity in a Chilean neighborhood through the water-waste-energy nexus: A stakeholder analysis.
5	Cano et al., 2022	Typology of municipal solid waste recycling value chains: A global perspective.
6	Kotsiuba et al., 2023	A Strategic Analysis of the Prerequisites for the Implementation of Waste Management at the Regional Level.
7	Liu et al., 2023	Unlocking system transitions for municipal solid waste infrastructure: A model for mapping interdependencies in a local
8	Filimonova & Birchall, 2024	Sustainable municipal solid waste management: A comparative analysis of enablers and barriers to advance governance in the Arctic.
9	Suarez et al. 2017	Stakeholder Analysis of Municipal Solid Waste Companies- a First Step Towards Successful corporate social responsibility
10	Wang et al., 2022	Synergy Degree Evaluation of Stakeholder Engagement in Integrated Municipal Solid Waste Management: A Case Study in Harbin
11	Neri et al. 2024	Influence of policymakers and civil society stakeholders on sewage sludge management strategies: Empirical results from European utilities.
12	Raman et al., 2024	Sustainable development goal 12 and its synergies with other SDGs: identification of key research contributions and policy insights.
13	Lerebours et al., 2022	Barriers and Enablers to the Regulation of Sanitation Services: A Framework for Emptying and Transport Services in Sub-Saharan African Cities.
14	Phong Le et al., 2018	Understanding the stakeholders' involvement in utilizing municipal solid waste in agriculture through composting: A case study of Hanoi, Vietnam.
15	Costa et al., 2022	Social evaluation of municipal solid waste management systems from a life cycle perspective: a systematic literature review. International Journal of Life Cycle Assessment.
16	Alwaeli Mohamed, 2015	An overview of municipal solid waste management in Poland. The current situation, problems and challenges.
17	Yukalang et al., 2017	Barriers to effective municipal solid waste management in a rapidly urbanizing area in Thailand.
18	Lazo et al., 2019	Sustainability transitions in the municipal solid waste management systems of bolivian cities: Evidence from La Paz and Santa Cruz de la Sierra.
19	Khatiwada et al., 2021	Circularity in the Management of Municipal Solid Waste - A Systematic Review.
20	Fidje et al., 2023	Sustainable smart waste management adoption challenges in developing countries.
21	Onungwe et al., 2023	Transition and Implementation of Circular Economy in Municipal Solid Waste Management System in Nigeria: A Systematic Review of the Literature.
22	Zhang et al., 2024	Municipal solid waste management challenges in developing regions: A comprehensive review and future perspectives for Asia and Africa.

Slika 2
Raziskovalni model

V času pisanja tega članka so se rezultati iskanja redno periodično znova preverjali zaradi morebitnih novih objav člankov v posameznih zbirkah podatkov. Vse nove objave so se vključile v zadetke in obravnavale v raziskavi.

4 Rezultati

4.1 Rezultati RV1 - Deležniki IJSZKO

V tabeli 2 smo prikazali ugotovitve avtorjev v obravnavani literaturi glede tega, kdo ali kaj je ključni deležnik IJSZKO (RV1). Predstavljen je pregled ugotovitev avtorjev iz 22ih virov. Avtorji skozi svoje članke na različne načine prepoznavali deležnike skozi lastna raziskovalna vprašanja in jih nekaj prepoznali. Skupaj smo jih zbrali v pregleden prikaz, kjer je mogoče videti, kateri deležniki so bili prepoznani in obenem tudi kateri so bili prepoznani bolj frekventno od ostalih. V tabeli oznaka “x” označuje katerega od deležnikov je avtor skozi svoje delo prepoznal.

Tabela 3
Ugotovljeni ključni deležniki IJSZKO

Avtorji	Management IJSZKO										
	gospodinjstva	država	lokalna samouprava	nevladne organizacije	prevozniki odpadkov	prezemniki odpadkov	deponije	kompostarne	lokalne organizacije	industrija	Energetski sektor
1	Menon & Palackal, 2021	x	x	x	x	x	x	x	x		
2	Florillo & Merkaj, 2024	x	x	x		x			x		
3	Salvia et al., 2021	x	x	x	x					x	x
4	Bolivar et al., 2025	x	x	x	x				x	x	x
5	Cano et al., 2022	x	x			x	x	x	x	x	
6	Kotsiuba et al., 2023	x	x	x		x	x		x		x
7	Liu et al., 2023	x	x	x		x	x	x	x	x	
8	Filimonova & Birchall, 2024	x	x	x	x		x				
9	Suarez et al. 2017	x	x	x	x				x		
10	Wang et al., 2022	x	x	x	x				x	x	
11	Neri et al. 2024	x		x	x					x	x
12	Raman et al., 2024	x	x	x						x	x
13	Lerebours et al., 2022	x	x	x	x	x			x		
14	Phong Le et al., 2018	x	x	x	x	x	x	x	x		
15	Costa et al., 2022	x	x	x	x				x		
16	Alwaeli Mohamed, 2015	x		x		x	x	x			
17	Yukalang et al., 2017	x	x	x	x	x	x				
18	Lazo et al., 2019	x	x	x	x	x				x	x
19	Khatiwada et al., 2021	x	x	x	x						x
20	Fidje et al., 2023	x	x	x	x	x	x		x	x	x
21	Onungwe et al., 2023	x	x		x	x	x				
22	Zhang et al., 2024	x	x	x	x						x

4.2 Rezultati RV2 in RV3. Spodbujevalno oziroma zaviralno vplivanje na IJSZKO (RV2 in RV3)

Od 22ih člankov, ki sem jih izločil kot primerne za kontekst mojih raziskovalnih vprašanj, je 9 avtorjev znalo prej prepoznanim deležnikom prepoznati tudi njihov vpliv na IJSZKO. Ta je lahko spodbujevalen oziroma zaviralen, ko IJSZKO želi slediti svojim zadanim ali celo predpisanim ciljem. V sledeči tabeli je vpliv označen z oznako “+” (spodbujevalen vpliv), oznako “-” (zaviralen vpliv) ali z oznako “+/-” (prepoznana oba vpliva).

Tabela 4.
Načini vplivanja na IJSZKO

Avtorji	gospodinjstva	Menadžment IJSZKO	država	lokalna samouprava	nevladne organizacije	prevozniki odpadkov	prevzemniki odpadkov	deponije	kompostarne	lokalne organizacije	industrija	izobraževalni sistem	Energetski sektor
1 Alwaeli Mohamed, 2015	-			-			-	-	+/-				
2 Yukalang et al., 2017	-	-	-	-			-	-					
3 Lazo et al., 2019	+	+	+	+		-	+			+/-	+	-	
4 Khatiwada et al., 2021	-	+	-	+									+
5 Lerebours et al., 2022	+	+/-	+/-										
6 Fidje et al., 2023	-	-	-		+		+/-	-		+	+	+	+/-
7 Onungwe et al., 2023	-		-		+		+	-					
8 Filimonova & Birchall, 2024	+	-	+	+/-				-					
9 Zhang et al., 2024	+/-	+/-	-	+								-	

(+) vpliv je spodbujevalen, (-) vpliv je zaviralen

Tabela, ki sledi deležnike na podlagi prešteti prepoznani rangirano predstavi od najbolj zastopanih do najmanj zastopanih v obravnavani literaturi.

Tabela 5
Rangirani prepoznani deležniki

Deležnik	Število avtorjev, ki so deležnika prepoznali
Gospodinjstva	22
Država	20
Lokalna samouprava	19
Managemenet IJSZKO	16
Lokalne organizacije	12
Prevzemniki odpadkov	11
Deponije	11
Nevladne organizacije	10
Izobraževalni sistem	8
Industrija	7
Prevozniki odpadkov	4
Kompostarne	4
Energetski sektor	4

Glede na pridobljene rezultate lahko pogledamo vsakega deležnika posebej in si orišemo njegov kontekst – spodbujevalni in/ali zaviralni. Izrazito zaviralno vlogo brez spodbujevalnega vpliva na IJSZKO imajo deponije, ki skozi obravnavane članke nimajo nikakršne spodbujevalne lastnosti. Izrazito spodbujevalno vlogo imajo prepoznano na primer nevladne organizacije. Ostali deležniki so v delih prepoznani kot spodbujevalni in kot zaviralni, nekateri celo pri istem avtorju. Pregled je na voljo v že omenjeni tabeli 3, oblikovali smo pregled posameznih deležnikov glede na vpliv.

Slika 3

Deležnikov glede na vrsto vpliva na IJSZKO

5 Razprava

Na prvo raziskovalno vprašanje (RV1) lahko glede na pridobljene podatke odgovorimo, da ima IJSZKO prepoznanih 13 ključnih deležnikov (tabela 3). Ti vključujejo seveda gospodinjstva, management IJSZKO, državo in ostale. Ti so tipično značilni za IJSZKO. Seveda niso vsi avtorji prepoznali vseh 13 deležnikov, ampak so skozi lastna raziskovalna vprašanja prepoznali sebi relevantne deležnike. Med najbolj prepoznanimi so na primer gospodinjstva sama, kot glavni odjemalci storitev IJSZKO medtem, ko so energetski sektor, prevozniki odpadkov in kompostarne med najmanj prepoznanimi med avtorji.

Drugo in tretjo raziskovalno vprašanje (RV2 in RV3) sta dobili odgovor v obliki tabele 3, kjer je mogoče videti, da so redki deležniki označeni, kot izrazito spodbujevalni ali zaviralno pri več avtorjih (npr. deponije ali nevladne organizacije). Večina avtorjev določenemu deležniku prisodi samo eno vlogo, nekateri pa kar obe. Dejstvo je da določeni deležniki lahko IJSZKO lahko spodbujajo v določenih primerih medtem, ko v drugih ravnaajo do njega povsem zaviralno.

Menimo, da je število deležnikov in njihovo vlogo mogoče še razširiti s poglobljeno raziskavo in uporabo podatkov pridobljenih iz primarnih virov. Pri sistematičnem pregledu literature je ta obseg ugotovljenih deležnikov takšen, kot smo navedli. Ne pozabimo na dejstvo, da so avtorji obravnavali skozi lastna raziskovalna vprašanja, ki se razlikujejo od naših. Poglobljena raziskava na tem področju bi lahko ponudila tudi več informacij in predvsem kontekst

spodbujanja/zaviranja. Ugotovitve takšne raziskave bi bile bližje kontekstu slovenskega ali evropskega prostora medtem, ko je pričujoča raziskava na podlagi sekundarnih virov. Ti izvirajo iz globalnega prostora, kjer so prakse ravnanja z odpadki lahko precej različne kar pomeni tudi da imamo lahko precej različen nabor deležnikov, ki jih na primer v našem ožjem območju ni ali pa nimajo takšne vloge, kot v našem prostoru.

6 Zaključek

Pri upoštevanju pojmov smo pridobili 213 rezultatov (člankov), ki smo jih po pregledu večino odstranili za nabora in tako je v daljni obravnavi ostalo le 22 člankov. V njih so avtorji skozi lastna raziskovalna vprašanja identificirali vsak zase deležnike IJSZKO. Pri tem smo že dobili odgovor na raziskovano vprašanje 1 – 13 prepoznanih deležnikov. Pri daljnem pregledu smo ugotovili, da od teh 22ih člankov 10 njih deležniku dodeli vlogo zaviralca, spodbujevalca ali oboje. Tako je bil pridobljen odgovor na raziskovalni vprašanji 2 in 3.

Kot prispevek je tukaj predvsem spoznanje, kdo so v tem pregledu literature najbolj prepoznani deležniki in njihov odnos do IJSZKO. Prednost tega je vedenje, kako lahko kdo od deležnikov vpliva na IJSZKO, ko ta poskuša izvesti spremembe poslovanja v skladu s svojim poslovnim načrtom. Menedžerji in organizacija lahko na ta način predvidijo odzive deležnikov in naredijo vse potrebno za uresničitev načrtovanih ciljev. In zadovoljitev zahtev deležnikov.

Omejitev kot takšna je prepoznana predvsem v dejstvu, da je na to temo zelo malo člankov spisanih z območja Slovenije, saj je število deležnikov in vrsta teh specifična glede na območje kjer se nahajajo in bi k realni sliki o tej temi veliko pripomoglo tudi večje število domačih avtorjev. Predlagamo izvedbo poglobljeno raziskavo iz primarnih podatkov s terena, ki bi jasneje podala vpogled med deležnike in njihov vpliv na območju Republike Slovenije.

Pri pisanju tega članka ni bilo sponzorstva oziroma je članek izdelan kot del obveznosti za potrebe študijskega programa Fakultete za organizacijske študije v Novem mestu.

Reference

- 1 Alwaeli, M. (2015). An overview of municipal solid waste mangement in Poland. The current situation, problems and challenges, *Environment protection engineering*, 41(15), 182-193, <https://doi:10.5277/epe150414>
- 2 Bergant, Ž. (2023).Opredelitev deležnikov in družbena odgovornost podjetij. *Poslovodno računovodstvo*, 2/3(16), 58-69.
- 3 Blagoeva, N., Georgieva, V., Dimova D. (2023). Relationship between GDP and Municipal Waste. *Regional Disparities and Implication for Waste Management Policies*, 15(23), 1-23, <https://doi:10.3390/su152115193>
- 4 Bolivar, V., Poganietz, Fröhling, M. (2025). Advancing circularity in a Chilean neighborhood through the water-waste-energy nexus: A stakeholder analysis. *Resources, Conservation & Recycling*, 212(25), 1-14. <https://doi:10.1016/j.resconrec.2024.107986>

- 5 Corporate finance institute. (b.d.). Stakeholder.
<https://corporatefinanceinstitute.com/resources/accounting/stakeholder/>
- 6 Costa, A., Mancini, S., Paes, M., Ugaya, C., Medeiros, G., de Souza, R. (2022). Social evaluation of municipal solid waste management systems from a life cycle perspective: a systematic literature review. *International Journal of Life Cycle Assessment*, 5(22), 719-739, <https://doi:10.1007/s11367-022-02057-6>
- 7 Di Foggia, G., Beccarello, M. (2023). Designing circular economy-compliant municipal solid waste management charging schemes. *Utilities Policy*, 81(23), 1-9, <https://doi:10.1016/j.jup.2023.101506>
- 8 Fidje, E., Haddara, M., Langseth, M. (2023). Sustainable smart waste management adoption challenges in developing countries. *Procedia Computer Science*, 219(23), 905-914. <https://doi:10.1016/j.procs.2023.01.366>
- 9 Filimonova, N., Birchall, S., (2024). Sustainable municipal solid waste management: A comparative analysis of enablers and barriers to advance governance in the Arctic. *Journal of Environmental Management*, 371(24), 1-11. <https://doi:10.1016/j.jenvman.2024.123111>
- 10 Fiorillo F., Merkaj E., (2024). Municipal strategies, fiscal incentives and co-production in urban waste management. *Socio-Economic Planning Sciences*, 92(24), 1-16. <https://doi:10.1016/j.seps.2024.101817>
- 11 Freeman, R., E., (1984). A stakeholder approach, Cambridge
- 12 Ginige, K., Amaratunga, D., Haigh, R., (2018). Mapping stakeholders associated with societal challenges: A Methodological Framework. *Procedia Engineering*, 212(18), 1195-1202. <https://doi:10.1016/j.proeng.2018.01.154>
- 13 Khatiwada, D., Golzar, F., Mainali B., Devendran, A., (2021). Circularity in the Management of Municipal Solid Waste - A Systematic Review. *Environmental and Climate Technologies*, 25(21), 491-507. <https://doi:10.2478/rtuct-2021-0036>
- 14 Kotsiuba, I., Herasymchuk, O., Shamrai, V., Lukianova, V., Anpilova, Y., Rybak, O., Lefter, I., (2023). A Strategic Analysis of the Prerequisites for the Implementation of Waste Management at the Regional Level. *Ecological Engineering and Environmental Technology*, 1(23), 55-66, <https://doi:10.12912/27197050/154918>
- 15 Lazo, D., Gasparatos, A., (2019). Sustainability transitions in the municipal solid waste management systems of Bolivian cities: Evidence from La Paz and Santa Cruz de la Sierra. *Sustainability*, 11(19), 1-34. <https://doi:10.3390/su11174582>
- 16 Lerebours, A., Scott, R., Sansom, K., Kayaga, S., (2022). Barriers and Enablers to the Regulation of Sanitation Services: A Framework for Emptying and Transport Services in Sub-Saharan African Cities. *Frontiers in Environmental Science*, 10(22), 1-15. <https://doi:10.3389/fenvs.2022.869403>
- 17 Liu, Z., Schraven, D., de Jong, M., Hertogh, M., (2023). Unlocking system transitions for municipal solid waste infrastructure: A model for mapping interdependencies in a local . *Resources, Conservation and Recycling*, 198(23), 1-13. <https://doi:10.1016/j.resconrec.2023.107180>
- 18 Menon, V., Palackal, A., (2021). Sustainability Contested: Analysis of Stakeholders Participation in Municipal Solid Waste Management - A Case Study. *Current World Environment*, 3(21), 974-988. <https://doi:10.12944/cwe.16.3.27>
- 19 Ministrstvo za naravne vire in prostor, <https://ijsvo.si/izvajalci.aspx>, 2025

- 20 Moher, D., Liberati, A., Tetzlaff, J., Altman, D. G., & The PRISMA group. (2009). Preferred reporting Items for systematic reviews and meta-analyses: The PRISMA statement. *PLoS Medicine*, 6(7), e1000097. doi.org/10.1371/journal.pmed.1000097
- 21 Neri, A., Rizzuni, A., Garrone, P., Cagno, E., (2024). Influence of policymakers and civil society stakeholders on sewage sludge management strategies: Empirical results from European utilities. *Journal of Environmental Management*, 364(24), 1-18. <https://doi:10.1016/j.jenvman.2024.121396>
- 22 Onungwe, I., Hunt, D., Jefferson, I., (2023). Transition and Implementation of Circular Economy in Municipal Solid Waste Management System in Nigeria: A Systematic Review of the Literature. *Sustainability*, 15(23), 1-26 <https://doi:10.3390/su151612602>
- 23 Phong, N., Nguyen, T.Zhu, D., , (2018). Understanding the stakeholders' involvement in utilizing municipal solid waste in agriculture through composting: A case study of Hanoi, Vietnam. *Sustainability*, 7(18), 1-33. <https://doi:10.3390/su10072314>
- 24 Raman, R., Lathabai, H., Nedungadi, P., , (2024), Sustainable development goal 12 and its synergies with other SDGs: identification of key research contributions and policy insights, *Discover Sustainability*, 1(24), 1-26, DOI: 10.1007/s43621-024-00289-0
- 25 Salvia, G., Zimmermann, N., Willan, C., Hale, J., Gitau, H., Muindi, K., Gichana, E., Davies, M., (2021), The wicked problem of waste management: An attention-based analysis of stakeholder behaviours, *Journal of Cleaner Production*, 326(21), 1-18, DOI: 10.1016/j.jclepro.2021.129200
- 26 Souza, S., Lima Cano, N., Iacovidou, E., Rutkowski, E., (2022). Typology of municipal solid waste recycling value chains: A global perspective. *Journal of Cleaner Production*, 336(22), 1-14. <https://doi:10.1016/j.jclepro.2022.130386>
- 27 Suárez-Cebador, M., Rubio-Romero, J., López-Toro, A., Arjona-Jiménez, R., (2017). Stakeholder Analysis of Municipal Solid Waste Companies- a First Step Towards Successful Corporate Social Responsibility. *Journal of Environmental Science and Management*, 2(17), 40-53.
- 28 Teras, J., (2024). Waste management in the high north. *Nordregio Policy Brief*, str.8, <https://doi:10.6027/PB2024:7.2001-3876>
- 29 Wang, W., Chu, Z., Zhang, T., (2022). Synergy Degree Evaluation of Stakeholder Engagement in Integrated Municipal Solid Waste Management: A Case Study in Harbin, China. *Energies* 15(22), 1-18, <https://doi:10.3390/en15145000>
- 30 Yukalang, N., Clarke, B., Ross, K., (2017). Barriers to effective municipal solid waste management in a rapidly urbanizing area in Thailand. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 14(17), 1-23 <https://doi:10.3390/ijerph14091013>
- 31 Zakon o gospodarskih javnih službah, Uradni list RS št. 32/93, 30/98, <https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=ZAKO272>
- 32 Zhang, Z., Chen, Z., Zhang, J., Liu, Y., Chen, L., Yang, M., Osman, A., Farghali, M., Liu, E., Hassan, D., Ihara, I., Lu, K., Rooney, D., Yap, P., (2024). Municipal solid waste management challenges in developing regions: A comprehensive review and future perspectives for Asia and Africa. *Science of the Total Environment*, 930 (24), 1-17. <https://doi:10.1016/j.scitotenv.2024.172794>

Emilio Murtič je doktorski študent na Fakulteti za organizacijske študije v Novem mestu, magistriral je na Fakulteti za uporabne družbene študije in je zaposlen na Komunali Novo mesto d.o.o. kot vodja službe za ravnanje z odpadki. Od leta 2022 je tudi predavatelj na Višji šoli za varstvo okolja in Komunalo, kjer predava pri predmetih povezanih z varovanjem okolje s poudarkom na gospodarjenju z odpadki.

Emilio Murtič is a doctoral student at the Faculty of Organizational Studies in Novo mesto. He obtained his master's degree at the Faculty of Applied Social Studies and is employed at Komunala Novo mesto d.o.o. as the head of the waste management department. Since 2022, he has also been a lecturer at the Higher School of Environmental Protection and Public Utilities, where he teaches subjects related to environmental protection with an emphasis on waste management.

Abstract

Stakeholders and Their Impact on The Public Service Provider

Research Question (RQ): Who are the key stakeholders of the municipal waste collection public service, and which of them act as stimulators or inhibitors?

Purpose: We want to identify the key stakeholders of the public service provider for municipal waste collection and determine their role in shaping the work strategy.

Method: The research is based on a systematic review of existing literature. The search for articles was conducted in databases such as Cobiss+, Springer Link, Scopus, Science Direct, and Google Scholar. The considered articles are from the period between 2015 and 2025, with open access and written in Slovenian or English.

Results: The research has shown that the public service provider is influenced by 13 key stakeholders. These stakeholders are involved in the relationship as users of the public service provider's municipal waste collection services, as owners of the service itself, as regulators, or as suppliers or recipients of waste. Each of them can influence the public service provider for municipal waste collection both positively and negatively.

Organization: The research provides the organization with insight into key stakeholders and their impact, thus enabling the advance planning of activities for optimal execution and achievement of goals.

Society: The article allows the broader public to understand the position of the public service provider for municipal waste collection among its stakeholders and how they influence the formation of the provider's tasks, whose main purpose is to ensure basic living conditions in a given area.

Originality: At the time of writing this article, such research cannot be found in Slovenia, and the knowledge gained from it allows us to understand the business and organizational environment of the service we encounter every day.

Limitations / further research: The key limitation is the limited literature in this field. Most of it is in electronic form in databases. Slovenian literature is almost non-existent. Another issue is that much of the literature does not fit the specified timeframe and is therefore somewhat outdated. Due to its importance and poor research coverage, the field needed to be explored in more detail.

Keywords: Public service, waste collection, stakeholders, influence, enabling, inhibiting.

Copyright (c) Emilio MURTIČ

Creative Commons License

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.